

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศรีษะอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

The Learning Resource Management Model of Summasikkha Srisa Asoke
School Kantaraluk Srisaket Province

สุดา หงษ์คำ¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง²

อาจารย์ ดร.อมรรัตน์ พันธงาม³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของ โรงเรียนสัมมาสิกขาศรีษะอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ 3 ด้าน คือ (1) การใช้แหล่ง เรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ (2) ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผน การใช้ และการประเมินผล (3) จำนวนการใช้ และปัญหาอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละ ประเภท

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนสัมมาสิกขาศรีษะอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์และ แบบสอบถามโดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ มีค่าความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC) เท่ากับ 0.60-1.00 และมี ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .94 สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย

ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้การ วิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศรีษะอโศก ดังนี้

1. การใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้โดยรวมมีการใช้อยู่ในระดับมาก กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีการใช้แหล่งเรียนรู้ มากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี รองลงมาคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่มีการใช้แหล่งเรียนรู้น้อยคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

2. ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการ วางแผนการใช้ และการประเมินผล โดยรวมมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ โดยการลงมือปฏิบัติจริงมีระดับการปฏิบัติสูงสุด

¹นักศึกษาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

รองลงมาคือ การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นวิถีชีวิตประจำวัน ของนักเรียน และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์และบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสามารถตาม ลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับ การปฏิบัติต่ำสุดคือ การสรุปและรายงานผล เกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร

3. จำนวนการใช้และปัญหาอุปสรรค ในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

3.1 แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ที่มี ผู้ใช้มากที่สุด คือ พลาญหิน รองลงมา คือ ป่าชุมชน ผู้ใช้น้อยที่สุด คือ น้ำตกภูถ้ำ และอุปสรรค ของการใช้แหล่งเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับน้อย ที่สุด

3.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการ เรียนรู้ที่มีผู้ใช้มากที่สุด คือ ห้องสมุด รองลงมา คือ ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องสื่อสาระ ผู้ใช้น้อยที่สุด คือ ศาลาบรรพชน การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ โดยรวมไม่มีปัญหาและอุปสรรคของการใช้

3.3 แหล่งเรียนรู้ทางสังคม มีผู้ใช้มาก ที่สุด คือ สถานประกอบการ รองลงมา คือ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ผู้ใช้น้อยที่สุด คือ ประเพณี การใช้ แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้โดยรวมไม่มีปัญหาและ อุปสรรคของการใช้

3.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการอยู่ ในตัวบุคคล มีผู้ใช้มากที่สุด คือ นักบวช รองลงมา คือ ครูภูมิปัญญา และวิทยากรพิเศษ ผู้ใช้น้อยที่สุด คือ ครูภูมิปัญญา การใช้แหล่งเรียนรู้ประเภทนี้โดย รวมไม่มีปัญหาและอุปสรรคของการใช้

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้, โรงเรียนสัมมาสิกขาศรีระอโคก

ABSTRACT

The objective of this research is to study the learning resource management model of Summasikkha Srisa Asoke school, Kantaraluk, Srisaket, Thailand. (1) Management of subjects (2) Characteristics of planning, using and evaluating learning resources, (3) The amount of usability and the barrier of using the learning resources of each category.

The target group of the research is an administrator and 28 teachers of Summasikkha Srisa Asoke school. The method of data collection is an interview and questionnaire, using the 5 grades of valuation, 34 questions and statistics; the average, percentage and standard deviation were taken for analyzing the data.

The findings of the study were as follows :

The results of the research about the model of learning resource management of Summasikkha Srisa Asoke school are as follows;

1. Learning Resource management of subjects: The most important subjects for learning resource management are, firstly, vocation and technology, then society, religion and culture and, least importantly, art.

2. The characteristics of planning using and evaluating are generally performed in the middle level. When considered in detail, the highest average is to take students which are “learning by doing” from learning resources and the second highest is to give learning resources into student daily life and to make them participate in the development, preservation and maintenance of each resource. The lowest average is summarizing and report of evidence operation.

3. Amount of usability and the barrier of using the learning resources of each category:

3.1 Natural learning resources :

The most users choose to work at Pa-lan-hin (farm), then in the community forest and the least popular is Phu-la-oa water fall. The problem and barrier of using the learning resources is in lowest level.

3.2 Education learning resources:

The most users chose the library then the computer and media room and the least popular is the museum hall (Bun-pa-chon hall). There were no problems or barriers in using learning resources.

3.3 Society learning resources:

Users chose business way of life and culture and traditions respectively. Again there were no problems or barriers in using learning resources.

3.4 Individual learning resources:

Users chose to learn with a monk, wise teacher (wisdom teacher) or special expert respectively. There were no problems or barriers in using learning resources.

Keyword: The learning resource management model, Summasikkha Srisa Asoke school

บทนำ

ในโลกของยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกที่มีความหลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแก่งแย่งกันมากขึ้นของคนในสังคม เพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอด สภาพเศรษฐกิจและสังคมของการลงทุนเพื่อผลกำไรที่มหาศาลนับวันจะครอบงำการดำรงชีวิตของคนไทยไปทุกหนทุกแห่ง หรือที่เรียกกันว่าความเจริญ ที่มาพร้อมกับวัฒนธรรมบริโภคนิยม ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนต้องปรับตัวตามกระแสที่ถูกกระตุ้นจากสื่อต่างๆ ต้องดิ้นรนหาปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่อย่างมากมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เท่าทันกับสังคมและค่านิยมที่ไม่หยุดนิ่ง สังคมชุมชนต่างต้องปรับตัวตามกระแสของโลกยุคไร้พรมแดน ก้าวตามเทคโนโลยีที่ทันสมัย แข่งขันกันในทุกด้านมีการแย่งชิงกันกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมปัจจุบัน ใครมีกำลังความสามารถมากก็แย่งชิงได้มากมีโอกาสมากกว่าคนอื่น ในยุคสังคมแห่งการบริโภคตามกระแสระบบธุรกิจแบบทุนนิยม (กรมวิชาการ 2544 : 7) เยื่อใยในส่วนลึกของผู้คน วัฒนธรรมแบบไทยๆ ยังซึมช่านอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตที่ยังคงผูกพันแน่นแฟ้นกับค่านิยมจารีต

ประเพณี อยู่ในเกือบจะทุกเรื่อง ข้อนี้นับเป็นทุนสำคัญทางสังคมที่คอยช่วยต้านทานและทำให้เรายังมีความหวัง ปมเงื่อนไขของการผลักดันให้เข้าสู่ทางใดทางหนึ่งนั้น ขณะนี้เห็นพ้องต้องกันว่า เรื่อง “การศึกษา” เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด

การเรียนรู้ในชีวิตจริงในสถานการณ์จริงหรือการเรียนรู้ตามธรรมชาติสอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แนวการจัดการศึกษาได้เน้นความสำคัญ ของการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2551 : คำนำ) สาระบัญญัติในแต่ละมาตราต่างๆ มีเจตจำนง เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยวิธีการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาคนไทยให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย

การนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญและนำเสนอแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ (ทศนา เขมมณี 2545 : 55) ได้กล่าว

ถึงการปฏิรูปการศึกษาครั้งยิ่งใหญ่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ส่งผลให้ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งนับเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการปฏิรูปในสาระสำคัญหลักๆ รวม 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพมาตรฐานทางการศึกษา ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งในแต่ละด้านล้วนมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะดำเนินการในด้านใดด้านหนึ่ง โดยไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับด้านอื่นๆ ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม หากจะถามว่า “อะไรเป็นประเด็นสำคัญที่สุดหรือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” คำตอบที่ได้ก็คงจะตรงกันว่า การปฏิรูป ทุกด้านต้องมุ่งสู่หลักชัย คือการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งหมายถึง การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้นั่นเอง

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต้องมีแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้ว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา (ประเวศ วะสี 2543 : ง) คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมนุษย์ หรือผู้เรียนเป็น ตัวตั้ง หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุดนั่นหมายถึง ชีวิตของผู้เรียน การศึกษา คือ ชีวิตของผู้เรียนและชีวิตคือ การเรียนรู้ในการเรียนการสอนแบบเอาชีวิตเป็นตัวตั้งนี้ ควรจะเปลี่ยนบทบาทจากการต้องท่องบ่นเนื้อหาวิชามาถ่ายทอดให้นักเรียนฟังเป็นผู้ให้ความ

รักความสนใจในชีวิตของนักเรียนแต่ละคนจัดประสบการณ์การเรียนรู้อันหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนร่วมเรียนรู้ แบบมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในสถานการณ์จริง รู้ศักยภาพที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคนและส่งเสริมให้นักเรียนได้นำศักยภาพนั้นมาใช้ (สมนอมรวีวัฒน์ 2544 : 4) การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิต และแสดงว่าบุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการเรียนรู้จากชุมชน จึงน่าจะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และมีคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สืบทอด กันมาสู่รุ่นลูกหลาน มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงต้องเรียนรู้จากการอยู่ร่วมกัน ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคมแต่ละสังคมมีความแตกต่างกันทั้งความคิด ความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรม ค่านิยมของแต่ละท้องถิ่น วิธีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมต่างๆ จึงมีความหลากหลาย และมีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง มีการเรียนรู้พัฒนาสร้างสรรค์ และถ่ายทอดความรู้กันจากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดไป ความรู้หลายอย่างถ่ายทอดไปในหลายรูปแบบ เช่น การบอกเล่า การปฏิบัติ สืบทอดกันมา ซึ่งความรู้ดังกล่าวหลายอย่างไม่มีในตำราเรียน ไม่มีการบันทึก หรือไม่สามารถเรียนรู้ได้โดยทั่วไป หลายอย่างก็สูญหายไปตามกาลเวลา และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ชุมชนมีองค์ประกอบของสังคม สิ่งแวดล้อมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีชีวิตอย่างสมบูรณ์แบบและมีคุณภาพ เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและเข้มแข็งไม่หลงลืมความเป็นวัฒนธรรมของสังคมและสามารถดำรงไว้ ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ใกล้ตัว มีความหลากหลาย น่าสนใจ

และมีคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ดังที่ชุมชนชาวอโศก ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการพัฒนาในเชิงพุทธ โดยอาศัยแนวคิดที่มีรากฐานมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนา ชุมชนต่างๆ มีการพัฒนาตามแนวคำสอนของสมณะโพธิรักษ์ ซึ่งจะเน้นการพัฒนาไปที่ “คน” เพื่อเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในแต่ละชุมชนจะมีการจัดระบบการศึกษาในรูปแบบของการจัดการศึกษาร่วมกัน ระหว่าง บ้าน วัด และ โรงเรียน ในแต่ละชุมชนจะมีระบบการจัด การศึกษาแบบบุญนิยมซึ่งเป็นการเรียนแบบโรงเรียนวิถีพุทธ (อุ้นเอื้อ สิงห์คำ 2548 : 3) การจัดการศึกษาของชาวอโศก จัดการศึกษาตามปรัชญาของโรงเรียนคือ “ศีลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา” เน้นเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้มาก่อน รองลงมาคือ “เป็นงาน” คือวิธีการดำรงชีพ ผู้เรียนต้องเรียนรู้การทำงานตามวิธีการดำรงชีวิตของชาวชุมชน ในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงหรือชุมชนพึ่งตนเอง และ “ชาญวิชา” คือ การเรียนด้านวิชาการตามหลักสูตร โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบบูรณาการ ให้สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารชุมชนชาวอโศก

โรงเรียนสัมมาสิกขาศรัทธาอโศก อำเภอ กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ประเภทการศึกษา สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 4 ได้เปิดทำการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย มีจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2552 จำนวน 154 คน ครูและบุคลากรทางการ จำนวน 16 คน การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ มีความประสงค์จะให้นักเรียนได้เป็นบุคคลที่

สมบูรณ์ สามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้รับไปพัฒนาชีวิตและสังคมชุมชนของตนเอง ตลอดจนพัฒนา สืบทอดเจตนารมณ์ รักษาความมีเอกลักษณ์ของชุมชนชาวอโศกให้มีความยั่งยืน เป็นการจัดการศึกษาโดยชุมชนและเพื่อชุมชน ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในชุมชนได้มีความสนใจศึกษาการบริหารการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพและปัญหาของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศรัทธาอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) การจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (2) ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการวางแผนการใช้ และการประเมินผล (3) จำนวนการใช้และปัญหาอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

วิธีดำเนินการวิจัย

พื้นที่ในการศึกษา

การศึกษารูปแบบการบริหารการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดเขตพื้นที่ศึกษาวิจัยที่โรงเรียนสัมมาสิกขาศรัทธาอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน
- 2) ครูผู้สอน จำนวน 28 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

- 1) แบบสอบถามครูผู้สอน
- 2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร

ขอบเขตการเก็บข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศรัทธาอโศก ครอบคลุมเนื้อหา คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านการวางแผน การใช้ และการประเมินผล

ตอนที่ 4 จำนวนการใช้และปัญหาอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหาร

2.1 กระบวนการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้

2.2 การใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยแต่ละชุด ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้คือ

1) ศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถาม ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา คู่มือหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประมวลเนื้อหาที่ใช้สอบถามประชากรในการศึกษา

2) จัดทำเครื่องมือวิจัยแต่ละชุดสำหรับแต่ละกลุ่มเป้าหมายเป็นฉบับร่างโดยแบ่งแยกเป็น

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้

2.1 การจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.2 ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ด้านการวางแผน การใช้ และการประเมินผล

2.3 จำนวนการใช้และปัญหาอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.1 กระบวนการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้

3.2 การใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

3) นำเครื่องมือให้คณะกรรมการที่ปรึกษาอ่านข้อคำถาม เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

4) นำเครื่องมือไปขอความกรุณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมในการใช้ภาษาและแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบสอบถามโดยคำนวณค่า IOC เท่ากับ 0.94

6) ให้คณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบครั้งสุดท้าย และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

7) นำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศีระะโศก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากผู้อำนวยการและครูผู้สอน

2. ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มเป้าหมายทุกคน จำนวน 28 ฉบับ

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน

5. ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Descriptive Statistics) ทำการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศีระะโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยรวมมีการใช้อยู่ในระดับมาก กลุ่มสาระที่มีการใช้แหล่งเรียนรู้มากที่สุดคือ กลุ่มสาระฯ การงานอาชีพและเทคโนโลยี รองลงมาคือ กลุ่มสาระฯ สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมและกลุ่มสาระฯ ภาษาต่างประเทศตามลำดับ ส่วนกลุ่มสาระฯ ที่มีการใช้แหล่งเรียนรู้้น้อยมากคือ กลุ่มสาระฯ ศิลปะ สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ ในงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่มสาระฯ ต่างๆ อยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือท่านให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง รองลงมาคือ ท่านใช้แหล่งเรียนรู้เป็นวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน และท่านให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์และบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสามารถ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การสรุปและรายงานผลเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อพิจารณา ด้านการวางแผน การใช้ และการประเมินผล ดังนี้

2.1 การวางแผน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระฯ รองลงมาคือแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาที่กำหนดและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุดคือ การวางแผนกำหนดวิธีดำเนินงาน และระยะเวลาดำเนินการไว้อย่างชัดเจน

2.2 การใช้ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุดคือ การให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้โดยการ

ลงมือปฏิบัติจริง รองลงมาคือ การใช้แหล่งเรียนรู้เป็นวิถีชีวิต ประจำวันของนักเรียน และการให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการพัฒนา อนุรักษ์และบำรุงรักษาแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ตามความสามารถตามลำดับ ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ การให้นักเรียนเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้โดยการฟัง การบรรยายหรือดูการสาธิตจากวิทยากร

2.3 การประเมินผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมา คือ การประเมินความพึงพอใจในภาพรวมในการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน และการรายงานผลการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนทราบตามลำดับ ข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ การสรุปและรายงานผลเกี่ยวกับการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษร

3. จำนวนการใช้และปัญหาอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

3.1 แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติมีผู้ใช่มากที่สุด (11 ครั้งขึ้นไป) คือ พลาญหิน จำนวนผู้ใช้ 9 คน รองลงมาคือ ป่าชุมชน 8 คน และเขื่อนด่านไธ 1 คน ตามลำดับ แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติที่มีผู้ใช้น้อยที่สุด คือ น้ำตกภูถ่อ ระดับปัญหาและอุปสรรคโดยรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้มีผู้ใช้มากที่สุด (11 ครั้งขึ้นไป) คือ ห้องสมุด จำนวน 17 คน รองลงมา คือ ห้องคอมพิวเตอร์ จำนวน 8 และห้องสื่อสารและศาลาบรรพชน จำนวน 6 คน ตามลำดับ แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้ที่มีผู้ใช้น้อยที่สุด คือ ศาลาบรรพชน ระดับปัญหาและอุปสรรคโดยรวม ไม่มีปัญหา

3.3 แหล่งเรียนรู้ทางสังคม มีผู้ใช้มากที่สุด (11 ครั้งขึ้นไป) คือ สถานประกอบการ

จำนวน 22 คน รองลงมา คือ วิถีชีวิต จำนวน 19 คน และวัฒนธรรมจำนวน 16 คน ตามลำดับ แหล่งเรียนรู้ทางสังคม ระดับปัญหาและอุปสรรคโดยรวมไม่มีปัญหา

3.4 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการอยู่ในตัวบุคคล มีผู้ใช่มากที่สุด (11 ครั้ง ขึ้นไป) คือนักบวช จำนวน 20 คน รองลงมาคือ ครูภูมิปัญญา จำนวน 9 คน และวิทยากรพิเศษ จำนวน 4 คน แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการอยู่ในตัวบุคคล ที่มีผู้ใช้น้อยที่สุด คือ ครูภูมิปัญญา ระดับปัญหาและอุปสรรคโดยรวม ไม่มีปัญหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4.1 กระบวนการวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้

ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อชุมชน เพราะการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ฐานงานต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบในการใช้ชีวิต และให้ความสำคัญมากกว่าในตำรา แหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบความเป็นจริง ในตำราต้องสอดคล้องซึ่งกันและกัน สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อชีวิต แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ผู้บริหารกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน โดยการบูรณาการการศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน นโยบายที่กำหนดต้องแก้ปัญหาของสังคมและชุมชน แหล่งเรียนรู้ที่นำมาประกอบการเรียนรู้คือ วิถีชีวิตในชุมชน เช่น การประกอบอาชีพ (ฐานงาน) ต่างๆ ที่จำเป็นในชุมชน นักเรียนจะเรียนรู้กระบวนการในการทำงานทุกอย่างตามนโยบาย การกำหนดนโยบายจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตทุกเรื่องและเป็นไปตามปรัชญาของโรงเรียน คือ ศิลเด่น เป็นงาน

ชาญวิชา ศิลเด่น คือ การถือศีล 5 ละอบายมุข รับประทานอาหารมังสวิรัต ผู้บริหารให้ความสำคัญกับนักบวช ในการพัฒนานักเรียนในด้านของจิตวิญญาณและการรักษาศีลตามระเบียบของชุมชนเป็นงานคือ การทำงานเป็นผู้บริหารให้ ความสำคัญกับการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ (ฐานงาน) ต่างๆ ในชุมชนเน้นการลงมือปฏิบัติจริง และเรียนรู้จากครูภูมิปัญญา องค์ความรู้ทุกอย่างที่มีในชุมชน ชาญวิชา คือ ความรู้ทางวิชาการ ผู้บริหารได้กำหนดให้นักเรียนเรียนรู้วิชาการจากการเรียนในห้องเรียนและทัศนศึกษานอกสถานที่ทั้งในเครือข่ายของชุมชนและภายนอกสถานศึกษาหรือส่วนราชการต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง โดยทุกกระบวนการ คือ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผู้บริหารได้กำหนดผู้ดูแลรับผิดชอบในส่วนของโรงเรียน โดยมีผู้อำนวยการเป็นผู้ประสานงาน ดูแลงานด้านโรงเรียนร่วมกับผู้ใหญ่บ้าน บุคลากรของชุมชนและในโรงเรียนบริหารร่วมกัน แยกเป็นฝ่ายต่างๆ มีคณะกรรมการรับผิดชอบหน้าที่ของแต่ละคน มีการประชุมทุกอาทิตย์ เนื่องจากบุคลากรของโรงเรียนมีน้อย และเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การแบ่งบุคลากรรับผิดชอบตามกลุ่มสาระต่างๆ จึงเป็นไปได้ในบางสาระที่มีบุคลากรเพียงพอ

ผู้บริหารนิเทศติดตามที่ผลงาน โดยการประชุมเป็นหลัก มีการพูดคุยถึงปัญหาความคืบหน้า การแก้ปัญหาในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ในการประชุมทุกอาทิตย์

ผู้บริหารได้ส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ใดที่มีปัญหาจะได้รับการแก้ไข แหล่งเรียนรู้ใดต้องการเพิ่มศักยภาพและการ

ลงทุน ผู้บริหารจะเสนอในที่ประชุมและสนับสนุนในเรื่องของทุนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่ถ้าแหล่งเรียนรู้ใดที่มีปัญหาใช้ไม่ได้ก็จะพิจารณาปิดแหล่งเรียนรู้นั้น

ผู้บริหารได้นำผลการประเมินในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ตามผลลัพธ์ที่ออกมาพิจารณาตามปรัชญาของโรงเรียนแล้วนำไปพิจารณาแก้ไขร่วมกันในแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบ

4.2 การใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท

แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่น ป่าชุมชน นำไปสู่การเรียนรู้ โดยการผลิตยาสมุนไพรได้จากป่าชุมชน ให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการใช้สมุนไพร ตัวยาสมุนไพร จนกระทั่งนำไปสู่การใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน เช่น แหล่งพลังงาน โดยการระดมปลูกป่าเพื่อใช้ประโยชน์ด้านที่อยู่อาศัย เรียนรู้การปลูกป่าและดูแลรักษาประโยชน์ที่ได้จากป่า ตลอดจนการทัศนศึกษานอกสถานที่ เช่น ทะเล นักเรียนได้เห็นธรรมชาติ ปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักเป็นผู้เกื้อกูลและช่วยเหลือเพิ่มโลกทัศน์ เรียนรู้ ระบบนิเวศน์ สิ่งแวดล้อมบนบกและในน้ำ การรักษาสมดุธรรมชาติ ได้เรียนรู้จากของจริง มากกว่าการได้ยินได้ฟังมา ทำให้ตกย้ำและลงลึกในเรื่องของจิตใจ

แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้ มีการวางแผนสิ่งที่นักเรียนจะต้องใช้และจำเป็น เช่น จัดหาหนังสือให้เพียงพอ จัดระบบให้สมบูรณ์ ทั้งหนังสือและระบบการสืบค้นเพิ่มเติมสิ่งที่มีอยู่แล้ว และส่งเสริมในเรื่องของสื่อที่จำเป็น เช่น สื่ออุปกรณ์ ในห้องสื่อเพราะการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน เป็นการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง สื่อได้รับการเปิดกว้างจนกระทั่งสามารถเรียนรู้ที่จะทำสื่อขึ้นมาได้ เพื่อถ่ายทอดชีวิตและการเรียนรู้ของนักเรียน ดำเนินการทำห้องแล็บ เพื่อ

ส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ต้องเกิดการนำไปใช้ โดยหลักในการพัฒนาคือส่งเสริมในส่วนที่สอดคล้องและสามารถที่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม เช่น ไบโอบแก๊ส เป็นการเรียนรู้มาเพื่อจะแก้ปัญหาการขาดแคลนพลังงานใช้ในชุมชน การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ อย่างไม่ปิดกั้น การสร้างแหล่งเรียนรู้เป็นเรื่องที่ยาก ต้องมีการศึกษาและทดลองจนกระทั่งเห็นผลคือ การเรียนรู้ออกมาเป็นผลผลิต

แหล่งเรียนรู้ทางสังคม คือ การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน บูรณาการการศึกษาเพื่อแก้ปัญหา จึงต้องตั้งโจทย์ขึ้นมาเพื่อเป็นนโยบาย จัดกระบวนการเรียนรู้ตาม อย่างเช่น ตั้งโจทย์ว่าทำอย่างไรอาหารถึงจะเพียงพอ ต้องให้นักเรียนเรียนรู้อย่างไร เช่น เรื่องข้าว ต้องทำให้นักเรียนจะเรียนรู้ในการทำข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภค นักเรียนจะได้ผลงานจากการเรียนรู้ คือ การทำนาเป็น และได้ผลผลิตคือ ข้าว ในฤดูกาลปลูกผักสำหรับนักมังสวิรัตต้องปลูกผัก ตั้งโจทย์ว่าทำอย่างไรถึงจะมีผักเพียงพอต่อการบริโภค นักเรียนจะเรียนรู้ จากสิ่งที่กิน เช่น กะหล่ำ มะเขือ พริก แล้วนักเรียนจะเรียนรู้กระบวนการในการปลูกทุกอย่างตามนโยบาย ที่กำหนดซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตทุกอย่าง ในเบื้องต้นคือการเรียนรู้ในชุมชน และมีการเรียนรู้นอกชุมชน เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ ฝึกให้นักเรียนคิดเป็น สรุปเป็น โดยพานักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ภายนอกที่มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยน เครือข่ายโรงเรียนหรือชุมชนชาวโศก แล้วสรุปข้อมูลการเรียนรู้ นักเรียนได้เห็นตัวอย่างการสร้างผลงานต่าง ๆ เช่น ตลาดอารียะ การขายสินค้าราคาถูก โดยไปฝังตัวประมาณ 4-5 วัน ไปช่วยงานต่างๆ นักเรียนได้เรียนรู้ ในสิ่งที่เรียนรู้โดยภาษาไม่ได้

เพราะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วย จิตวิญญาณคือความเข้าใจและมีแนวคิดจากความคิด ก็จะพัฒนาขึ้นไปสู่การปฏิบัติ นักเรียนจะเข้าใจ นโยบายของคำว่า บุญนิยมคือ การเสียสละ โดย ไม่สามารถเรียนรู้จากหนังสืออย่างเดียวได้ การลง ลึกถึงจิตวิญญาณ แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อ จิตวิญญาณของนักเรียน

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการอยู่ใน ตัวของบุคคล ประสบการณ์เป็นตำราเล่มใหญ่ที่ บางที่ไม่ได้มาเขียนให้รู้ สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะใน การใช้ชีวิตหรือการประกอบอาชีพ เหมือนได้ เรียนลัดแทนที่จะเริ่มต้นเอง การเรียนรู้จาก ผู้มีประสบการณ์ในการถ่ายทอด เช่น การทำผ้า นอกจากการถ่ายทอดแล้วที่สำคัญคือด้านจิตใจ ภูมิปัญญาหรือประสบการณ์ ในการใช้ชีวิต สามารถสอนและถ่ายทอดให้รู้ว่าสิ่งที่ทำใน ปัจจุบันจะส่งผลต่อชีวิตในอนาคต แหล่งเรียนรู้ ในบุคคล มีหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้จากชาว ต่างชาติ นักเรียนจะเข้าใจและเห็นคุณค่าของชีวิต ตัวเองและตั้งใจเรียน เรียนรู้จากประสบการณ์ชาว ต่างชาติอย่างหลากหลาย ในชุมชนมีครูภูมิปัญญา เป็นผู้มีความรู้มีประสบการณ์ในการสอนและให้ แนวคิดในการทำงาน ครูภูมิปัญญาเปรียบเสมือน ปุชนียบบุคคล สอนครูและนักเรียน จากปรัชญา ของโรงเรียน คือ ศิลเด่น เป็นงาน ชาญวิชา ความ สำคัญในเรื่องของศิลป ศิล คือคุณธรรม การพัฒนา คนให้เป็นคนดีก็ต้องมีแบบอย่างที่ดี ได้จากท่าน สมณะ (นักบวช) เพราะท่านเป็นผู้มีศิลป ช่วยใน การพัฒนาครูและนักเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ สำคัญมาก ในการพัฒนาคนด้านจิตวิญญาณ ท่าน สมณะจะมีบทบาทอย่างมากซึ่งฆราวาสทำได้ ยากมาก เพราะตามกฎระเบียบของโรงเรียนนักเรียน ต้องถือศิลป 5 ละอบายมุข เป็นระเบียบของชุมชน

5. ข้อเสนอแนะการใช้แหล่งเรียนรู้จาก ครูผู้สอน

ป่าชุมชนไม่สะดวกในการพานักเรียน เข้าไปใช้ได้ การใช้เทคโนโลยีน้อย ครูที่สอนมีข้อจำกัด ในการใช้สื่อและเวลาน้อย แหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี แต่ครูต้องมีจิตใจ อาสารับผิดชอบอย่างมาก

แหล่งเรียนรู้จะเป็นตัวเพิ่มประสบการณ์ จริงแต่ควรมีเวลาเรียนรู้ในแต่ละเรื่องให้ยาวนาน จนเกิดความเข้าใจ ในความรู้นั้น ๆ และสามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนทำหน้าที่ หลากอย่างในเวลาเดียวกัน ขาดบุคลากร วางแผน การเรียนรู้ไว้แต่ไม่ได้สอนตามแผน แหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่ยังไม่สมบูรณ์ เพียงพอ ทุนการพัฒนา แหล่งเรียนรู้มีน้อย ขาดการบันทึกทบทวนวิจัย ในเรื่องที่ปฏิบัติอยู่และการเก็บข้อมูลผลงานของ นักเรียนในการเรียนรู้

การนำเสนอปัญหาอุปสรรคไม่ชัดเจน และขาดความร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันในองค์กรวม ควรมีการทำงานเป็นทีม การประเมินผลของการจัดการแหล่งเรียนรู้ของ นักเรียนควรมีการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง และ จัดการแผนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้เห็นผล การดำเนินงาน และนำมาพัฒนาต่อแก้ไขปรับปรุง ในครั้งต่อไป

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขา ศิริชะเอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจจะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ประเภทของแหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษา แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1) แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ 2) แหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้ 3) แหล่งเรียนรู้ที่ทางสังคมสร้างขึ้น และ 4) แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ผลการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ที่มีการใช้มากที่สุด คือ วิถีชีวิตและงานอาชีพ (ฐานงาน) ซึ่งอยู่ในประเภทแหล่งเรียนรู้ทางสังคม จำนวนผู้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 78.6 เนื่องจากแหล่งเรียนรู้อยู่ในชุมชน และมีความสอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาที่เน้นในเรื่องการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน รองลงมา คือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการอยู่ในตัวบุคคล คือ นักบวช การสร้างบรรทัดฐานการศึกษาตามปรัชญาคือศีลเด่นเป็นงาน ชาญวิชา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของสถานศึกษา คือการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนดี ดังจำนวนผู้ใช้ 11 ครั้งขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 71.4 เพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาตนเองด้านจิตวิญญาณ และแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้คือ ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในโรงเรียนและมีความสำคัญในการฝึกค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจและส่งเสริมทักษะการอ่าน ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ สิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545 : ง) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ทุกโรงเรียนต้องการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล สมาคม แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่ สถาบัน หน่วยงาน และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีกิจกรรม วัฒนธรรม และประเพณี ส่วนแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่ผู้บริหารทุกคนต้องการใช้คือ ห้องสมุดโรงเรียน และลำดับรองลงมา คือสวนสมุนไพร

แหล่งเรียนรู้ที่มีจำนวนผู้ใช้น้อยที่สุด คือ น้ำตกภูถอย คิดเป็นร้อยละ 78.6 เนื่องจากเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่นอกชุมชน และปริมาณน้ำมีเฉพาะหน้าฝน จึงไม่น่าสนใจในการเข้าไปชม น้ำตก

2. การใช้แหล่งเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระฯ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้ 11 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ 78.6 และทุกกลุ่มสาระฯ มีการใช้อยู่ในระดับมาก เพราะการกำหนดนโยบายทางการศึกษาเป็นไปเพื่อชุมชน การเรียนรู้ส่วนใหญ่เน้นที่การปฏิบัติจริงและรับผิดชอบร่วมกันกับชุมชน เพื่อให้ นักเรียนได้มีทักษะด้านการคิดและประสบการณ์ในการทำงาน ให้เป็นผู้มีคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับ มานิตย์ วงศ์น้ำคำ (2548 : ง) ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่เรียนรู้อบรมสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี แบบโครงงาน เรื่อง การปลูกผักสวนครัว ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นกว่าเดิม สามารถนำไปพัฒนาแผนการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไปได้ สอดคล้องกับ จันทรา อ่อนระหง (2550 : ง) ผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อหน่วยการเรียนรู้ “หน่วยบ้านหลวงของเรา” ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ คือ 80/80 นักเรียนแสดงพฤติกรรมทางการเรียนอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

และสอดคล้องกับ ลำลี เก่งทอง (2544 : ง) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

3. ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้

ด้านการวางแผนและการใช้ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และการประเมินผลระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ สุขสันต์ หอมนาน (2552 : ง) ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ของโรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเขียวคำ จังหวัดพะเยาโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมา ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการปรับปรุงแก้ไขข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ด้านการตรวจสอบประเมินกระบวนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศีระะโสโศก มีการดำเนินการตามวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis and Mc Taggart ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) ผู้บริหารได้มีการวางแผนและกำหนดนโยบายร่วมกันทุกฝ่าย มีการกำหนดแผนการเรียนและเนื้อหาให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนแหล่งเรียนรู้และวิธีการใช้อย่างหลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน

นอกเหนือจากการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการประเมินผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของนักเรียน มีการนำผลการประเมินในภาพรวมไปทบทวนหรือปรับปรุงวัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงานในครั้งต่อไป สอดคล้องกับ ปฏิญญา ไตรพรหม (2552 : ง) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กที่ได้พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน มี 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนและแนวทางส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ 2) การดำเนินการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การนำแผนงาน โครงการกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติงาน 3) การติดตามประเมินผลและรายงาน ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ เครื่องมือ และระยะเวลาในการติดตาม ประเมินผลร่วมกันระหว่างคณะทำงาน ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะนำไปปฏิบัติ โดยผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนสัมมาสิกขาศีระะโสโศก จากการบริหารร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญ ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อบูรณาการให้เข้ากับวิถีชีวิตจริงของนักเรียนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญรับผิดชอบซึ่งกันและกันไม่สามารถแยกส่วนได้ จึงเป็นการศึกษาที่เป็นไปเพื่อสังคมหรือชุมชนอย่างแท้จริง ปัญหาและอุปสรรคจึงมีน้อย มีการประชุมเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาอยู่เสมอจนเป็นปกติ ส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนาไปด้วยกัน ผู้เรียนมีส่วนร่วม

รู้สึกประทับใจในชุมชน เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ทันสมัยและไม่ทิ้งความมีเอกลักษณ์ของสังคม วัฒนธรรมไทย เป็นไปตามหลักทฤษฎี (จันทราณี สงวนนาม 2545 : 76) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) ของคริส อากีร์ส (Chris Argyris) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การ ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์การที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์การ ควรประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกขององค์การย่อมมีความผูกพันกับองค์การที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ และมีความปรารถนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การ แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็น ก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การแล้ว

2. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มสมาชิก และความร่วมมือนั้นจะแพร่ขยายไปทั้งองค์การ ทำให้สมาชิกทั้งองค์การมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมเป็นการยินยอมและพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีผลทั้งทางใจ การยอมรับการสนับสนุน และผลต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

สอดคล้องกับ วินัย ไพอารมณ (2546 : ง) ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาประสานกับผู้รับผิดชอบการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้

และใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนจัดอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรให้ค่าตอบแทนวิทยากรท้องถิ่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ในด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ และสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และสอดคล้องกับ กฤษฎา ศรีเกียรติ (2545 : ง) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้แหล่งการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านชุมชน และด้านลานกีฬา นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านชุมชน ด้านลานกีฬา ด้านครอบครัว ด้านแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ด้านสถานที่ทำงาน และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน สัมมาสิกขาศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาวิจัยพบว่า ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ ด้านการวางแผนและการใช้ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่การประเมินผลควรมีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานเป็นลายลักษณ์อักษรและรายงานผลการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองทราบ

2. จากการศึกษาวิจัย จำนวนการใช้ และปัญหาอุปสรรคในการใช้แหล่งเรียนรู้แต่ละ

ประเภท พบว่า แหล่งเรียนรู้ที่มีผู้ใช้มากที่สุดคือแหล่งเรียนรู้ทางสังคมและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นวิชาการอยู่ในตัวบุคคล แต่ควรส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อการค้นคว้าและเข้าใจในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบผลของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท
2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีอย่างสมบูรณ์ ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิณฉัตร ปะโคทัง และกรรมการที่ปรึกษา ดร.อมรรัตน์ พันธงาม ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่ง ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และเอาใจใส่ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์อย่างยิ่ง ทุกขั้นตอน

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.อัครวุฒิ อุทัยรัตน์ อาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์ ศึกษาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ผู้อำนวยการทองหล่อ สิงห์คง ผู้อำนวยการมิ่งหมาย มุ่งมาจน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้ความถูกต้อง ครบคลุมและสมบูรณ์ในเนื้อหา

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร และคณะครูผู้สอนโรงเรียนสัมมาสิกขาศรัทธาอโศกทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาอย่างยิ่งในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การวิจัยเสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการมิ่งหมาย มุ่งมาจน ที่ให้คำปรึกษาอย่างดียิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบบูชาพระคุณแด่ชาวชุมชนศรัทธาอโศก และครูสุชาติดา เริงฤทธิ์ ที่คอยเฝ้าหวังให้ลูกหลานและศิษย์เป็นมหาบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ศรีเกียรติ. **ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา** สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.
- จันทรา อ่อนระหง. **ผลการสอนแบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นสื่อ สาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลวงของเรา” สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงรายเขต 4.** (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 10 พฤษภาคม 2554). จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : บั๊ค พอยท์, 2545.
- ทิตนา แหมมณี และคนอื่นๆ. **กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนาและปัญหาข้อใจ.** กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ, 2545.
- ปฎิญา ไตรพรหม. **การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีวังค์ และโรงเรียนวัดลาดตระโง.** (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 10 พฤษภาคม 2554). จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- ประเวศ วะสี. **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2543.
- มานิตย์ วงศ์น้ำคำ. **การพัฒนาแผนการเรียนรู้กลุ่มสาระงานอาชีพและเทคโนโลยีแบบโครงงาน เรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.** (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 7 พฤษภาคม 2554). จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- วิชาการ, กรม. **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษากรอบและแนวการดำเนินงาน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2544.
- วินัย ไพยารมณ. **การจัดแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในกิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- สำลี เก่งทอง. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้กับคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5.** (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 10 พฤษภาคม 2554). จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

- สิริยุพา ศกุนตะเสถียร. การบริหารการใช้แหล่งเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 10 พฤษภาคม 2554). จาก http://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php
- สุขสันต์ หอมนาน. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษา โรงเรียนฝายกวางวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2552.
- สุนน อมรวิวัฒน์. กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- อุ้นเอื้อ สิงห์คำ. การศึกษาการดำเนินงานวิถีพุทธบุญนิยมของโรงเรียนศีรชะอโศก จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชธานี, 2548.